

IL·LUSTRÍSSIM AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR

FESTES DE SANT ZENON

1987

*La reproducció del quadre de la portada i dels dibuixos
interiors han estat cedits per Edicions Polígrafa, S. A.*

ARENYENCs:

Amb motiu de les properes Festes, i en l'avinentsa de l'inici de la nova legislatura ja vigent, tinc l'honor de pregonar per primera vegada la nostra Festa Major.

Les Festes Majors, com tots sabeu, neixen de la voluntat del poble, per tal de celebrar i dignificar la seva pròpia creació dintre la Comunitat.

És bo que la felicitat, el goig i la il·lusió ens empleni el cor en aquests dies de Festa Major.

Arenyencs: em dirigeixo a vosaltres per a convidar-vos a que participeu de ple a totes les activitats que ha organitzat la Comissió de Festes, a la que vull felicitar, puix sense la vostra participació no és possible celebrar la Festa Major.

Enguany, cal destacar dues innovacions en la mateixa: que el muntatge de l'envelat s'ha fet al Pavelló Municipal Poliesportiu; l'altra, és que el conjunt Ferial serà instal·lat entre els carrers de Montal i Barcelona.

Desitjo que perduri el record de la Festa Major '87 en vosaltres com la de més il·lusió i participació ciutadana.

VISCA LA FESTA MAJOR!

IGNASI MORENO I MARCOS

Alcalde d'Arenys de Mar

Juliol de 1987.

ARENYENSES:

Como todos los años en estas Fiestas y en el inicio de la legislatura, tengo el honor de anunciar por primera vez la llegada de la Fiesta Mayor.

Las Fiestas Mayores, como todos vosotros sabéis, nacen de la voluntad de todo un pueblo para celebrar y dignificar su propia creación como Comunidad.

Es bueno que la felicidad, la alegría y la ilusión, nos llene el corazón durante estos días de nuestra Fiesta Mayor.

Arenyenses: me dirijo a vosotros para convidaros a participar de lleno en todas las actividades que se han organizado por parte de la Comisión de Fiestas, a la cual quiero felicitar, ya que sin vuestra participación no existe ni existirá la Fiesta Mayor.

Este año se producen dos cambios significativos, uno es instalar el *envelat* en el Pabellón Municipal Polideportivo. El otro es el de la Feria que estará situada entre la calle Montal y la calle Barcelona.

Deseo que todos podamos recordar la Fiesta Mayor '87 como la de más participación e ilusión ciudadana.

¡VIVA LA FIESTA MAYOR!

IGNACIO MORENO MARCOS
Alcalde de Arenys de Mar

Julio de 1987.

A l'entorn d'un quadre d'Isidre Nonell

A la coberta hom reproduïx un quadre a l'oli d'Isidre Nonell datat d'Arenys de Mar a l'any 1891. La pintura és sobre tela, en tamany 26 × 44 centímetres, forma part actualment de la col·lecció del Sr. R. Solanich (Barcelona) i l'havem reproduït per mitjà de transparència cedida per Polígrafa, S. A.

Aquesta tela dóna peu a alguns comentaris sobre les circumstàncies de la seva execució i per a evocar la relació de l'artista amb Arenys de Mar.

És una obra de joventut d'Isidre Nonell—l'aleshores encara aprenent de pintor, tenia uns 18 anys—i aquesta és de ben segur la més antiga de les pintures que se li coneixen. Pertany a l'etapa que en podríem dir lumínica del que tenia de ser el famós pintor; com veurem, no domina encara la perspectiva ni la diferenciació de tonalitats del termes.

L'obra és feta en ple istiu al migdia, amb el cavallet muntat a la platja, mirant cap a ponent, un

poc més enllà de l'altura de l'Ateneu. Ocupa gairebé el llarg horitzontal del centre de la tela l'establiment de banys de Narcís Serra i Torner, establiment que l'any següent es traslladaria al Montcalvari. A la dreta, les casetes-vestidors i, de dreta a esquerra, els paraments d'arpillera que privaven que els indiscrets poguessin contemplar els banyistes. Recordem que en els establiments de banys d'aleshores hom feia com a les esglésies les funeràries, els homes a una banda i les dones a l'altra. Sobressurt del recinte l'acostumat ombracle de canya i, a un cap i altre de l'establiment, les banderes que avisaven que la mar era bona i hom es podria banyar a gust. Allunyada, hi ha esboçada la fumera del tren.

Els banys són molt acostats al ferrocarril. L'any abans els temporals de Llevant havien destruït aquell passeig marítim que s'havia començat l'any 1876, segons projecte de l'enginyer Antoni Ferrer i Arnau i la via del tren. De les quatre rengleres d'arbres, dues a cada costat del carril, i del pintoresc brollador, només en restava una sola renglera d'arbrat i encara molt malmesa, a la banda de dalt. Si Isidre Nonell s'hagués avençat un parell d'anys en la seva

tasca, ens hauria deixat un important document històric.

A la altra banda de la Riera, o sia a la platja de Ponent hi havia un altre establiment de banys, a càrrec de Joaquim Montell i Guilà, no visible ací, darrera l'establiment de Narcís Serra.

Al fons, en la llunyania –bé que el pintor no va

reeixir en donar la sensació de la distància –apar el cementiri dalt de la serra de la Pietat.

En segon terme, a la dreta, sobresurten els arbres que, després dels temporals restaven al passeig de mar, després d'aquests, les bastides d'un edifici en construcció. Aquest edifici fou el palau de Can Formosa, començat a construir aquell mateix any 1891, amb projecte i direcció del famós arquitecte Leandre Albareda. Aquest edifici tan característic d'Arenys de Mar, esplendorosa mostra de l'art arquitectònic de darreries del segle passat, emplaçat en un dels punts més sobressortints de la vila, encara que notablement ben conservat, fou enderrocat fa cosa d'un quart de segle, amb totes les benediccions de l'administració local. Fou una pèrdua irreparable pel nostre patrimoni artístic.

En aquest quadre, la mar no hi té un paper gens lluït; ens l'ensenya un poc a l'esquerra. L'obra hauria guanyat en estètica deixant més espai pel celatge. La línia de l'horitzó de la mar fa creure que el cavallet estaria bastant acostat als paraments de l'establiment de banys.

Probablement és del mateix istiu un apunt d'Isi-

Antoine et Ateneo de Mar, el cap. de la dinastia continuada al
davant de la petita fabrica de fibres fins a la seva mort, esboçant

dre Nonell, també a l'oli i sobre tela, -22'5×30 cms.- de la col·lecció del Sr. J. Sala (Barcelona); pinta els mateixos banys, però mirant cap a Llevant, amb la carena del Mal Temps molt desdibuixada al darrer terme.

Isidre Nonell, tan de jove com d'adult, venia força sovint a Arenys on hi tenia propers familiars i l'origen de la seva nissaga.

Cap a l'any 1842 s'havia establert a Arenys de Mar el fideuer Isidre Nonell i Casas, natural d'Argentona, però casat amb l'arenyenca Maria Torrent, que era vídua del seu germà Salvador Nonell. Aquest matrimoni tingué diversos fills i filles. El més gran dels nois anomenat Isidre com el pare, nasqué el 10 de juny de 1844; un altre fill, Francesc, nasqué el 6 d'octubre de 1851. La petita fàbrica d'Isidre Nonell i Cases era al carrer del Rial de sa Clavella, a la casa senyalada aleshores amb el número 60.

El fill gran, Isidre Nonell i Torrent, l'any 1866 es casà amb Francesca Jaurés, també d'Arenys de Mar i anà a treballar de l'ofici a Barcelona. El 2 de juliol de 1871, morí la seva muller Francesca a l'edat de 22 anys; ell, Isidre, en tenia 27. Al cap de poc es tornà a casar amb Maria dels Angels Monturiol, de la que el 30 de novembre de 1873 li nasqué el que tenia de ser el famós pintor Isidre Nonell i Monturiol.

Entretant a Arenys de Mar, el cap de la dinastia continuava al davant de la petita fàbrica de fideus fins a la seva mort, esdevin-

Monell

guda el 14 de juny del 1871; de moment la vídua seguí amb el negoci personalment, fins al 1874 en que el passà a regentar Ramon Viladomat i Ponsà. En arribar a la major edat el fill segon Francesc Nonell i Torrent, va reemprendre el govern de la fàbrica a nom seu i es casà amb Dolors Vila i Argimon, i a l'enviudar d'aquesta, es tornà a casar amb Encarnació Bombí i Adué.

Les relacions entre els Nonell fideuers d'Arenys, amb els seus propers parents fideuers de Barcelona, foren intenses i afectuoses. En diferents etapes de la seva vida artística, el pintor Isidre Nonell venia a passar dies amb els seus prop-parents, tan de jove com d'home fet. Ja hem parlat abans de les seves produccions de joventut a la platja d'Arenys; després triava temes més foscos. Al seu retorn de l'estada a París, emigrat a Cuba el seu oncle Francesc, seguí en contacte amb la seva tia Encarnació i els seus cosins.

Agraïm a la cosina-neboda del pintor, Angelina Sala i Nonell, que ens hagi permès de publicar una fotografia signada per mateix Isidre Nonell de «Bar-

celona, 1904, Nonell». L'autor no ens consta. És presa en el taller que l'artista tenia al carrer de Comerç de Barcelona, poc abans del seu trasllat al carrer Major de Gràcia. El pintor que aleshores tindria uns 31 anys, amb la paleta a la mà, seu en un sofà de balca en companyia de dues models, les gitanes Paloma i Dolores. En un cavallet hi ha el famós quadre de la Paloma. A la paret del fons, hom amb molta detenció hi pot veure uns dibuixos esbossats que són: Un home en moviment, una auto-caricatura del mateix Nonell i la d'un desconegut. Aquesta fotografia inèdita, al dors va dirigida, per correu, a «Dna. E. Bombí de Nonell / 19 calle del Rial / Arenys de Mar».

Una altra fotografia, ja coneguda, és la presa per E. Serra en el taller del pintor del carrer Major de Gràcia. Ve a ser una rèplica de l'anterior—tal volta a Isidre Nonell li plaïa el tema—; en el mateix sofà, el pintor hi seu amb les mateixes models Dolors i Paloma. Els tres personatges, acarats amb els de la fotografia de 1904, comencen a acusar el pas del temps.

J. M. P. i G.

PROGRAMA D'ACTES

Del 27 de juny al 7 de juliol

EXPOSICIO ARTISTICA A BLAUDEMAR

Aquarel·les de M. Plaza i dibuixos de
J. Coll sobre: «L'Arenys nostàlgic».

De l'1 al 9

XVI TORNEIG DE TENNIS SANT ZENON

a les Pistes de Can Pol.

Dies 3, 4 i 5 de juliol

FINAL DEL TORNEIG DE BÀSQUET ESTIU '87

a les Pistes del Col·legi Joan Mara-
gall, a les 8 i a dos quarts de nou del
vespre.

Dimecres, dia 8

A la una del migdia: **Repic general de
campanes** anunciant la solemnitat
de Sant Zenon.

Nit, a les 10: a l'Església Parroquial, **So-
lemnes Completes** a llaor de Sant
Zenon, amb homilia que pronunciarà
Mn. Josep Martín Mejias, acabant
amb el cant de l'Himne a Sant Ze-
non, dels compatricis Joan Draper i
Xavier Maimí.

Seguidament: **Gran Traca** a la Riera.

A les 11: al Pavelló Municipal Poliespor-
tiu, **Extraordinari Ball** amenitzat per
la «Salseta de Poble Sec».

Dijous, dia 9

Solemnitat de Sant Zenon

Tarda, a dos quarts de sis: **Concert** al Pavelló Municipal Poliesportiu, a càrrec de l'«Orquestra Montgrins».

Entrada gratuïta

A les 6: **Cercavila de Gegants i capgrossos** pels carrers de la vila.

A les 7: **Ball infantil** al mateix Pavelló i per la mateixa Orquestra.

Entrada gratuïta

A les 8: a l'Església Parroquial, **Missa concelebrada** a honor de Sant Zenon. Predicarà l'homilia Fra Valentí Serra, caputxí.

Nit, a les 10,30: **Gran Castell de Focs d'artifici** al capdavall de la Riera, a càrrec de Pirotècnia Igual.

A les 11: **Sardanes** a la Plaça de l'Església per la «Cobla Montgrins».

Seguidament: **Lluit Ball** al Pavelló Municipal Poliesportiu per la mateixa Orquestra.

Divendres, dia 10

Tarda, a dos quarts de cinc, **Exhibició de Billar** a L'Esplai.

A les 6: a la Piscina Municipal, **III Torneig de Natació de la Festa Major**.

Tarda, a les 7: **Espectacle infantil «La Tropa»**, a la Plaça de l'Església.

A les 8, a l'Església Parroquial, **Missa** en sufragi dels arenyencs que ens han deixat des de l'últim Sant Zenon. Col·labora: Amics del Cant Gregorià.

Nit, a les 10,30: Presentació de l'espectacle «**SLÀSTIC**», a càrrec del Tricicle, en el Pavelló Municipal Poliesportiu.

Dissabte, dia 11

Tarda, a les 6: **Festival de Natació** a la Piscina Municipal, entre «Escola de Natació El Masnou» i el «Club de Natació Arenys».

A les 7: al Camp Municipal d'Esports, **Partit de Futbol** entre els equips «Agrupació de Veterans d'Arenys» i «Veterans d'Avinyó».

Festival Infantil a la Plaça del Gran Casino, (Concursos, Carreres de sacs, Trencar l'olla).

A les 8: **Cercavila de Gegants i capgrossos** pels carrers de la vila.

Nit, a les 10,30: **Sardanes** a la Plaça Flos i Calcat, enfront el Gran Casino, per la Cobla «La Principal de Collblanch».

A les 11: al Pavelló Municipal Poliesportiu, **Ball** amenitzat per «Els Mustang» i l'«Orquestra Ebano».

Diumenge, dia 12

Matí, a les 8: **XVI Concurs de Pintura ràpida Vila d'Arenys**, a la Societat Cultural Gran Casino i a la Plaça de l'Església.

De 9 a 2: **Tirada de Petanca de la Festa Major**, a les Pistes del Xifré.

A les 10: **Simultània d'Escacs** a càrrec de Joan Collet, a la Plaça de l'Església. Organitza: Societat Coral L'Esperança.

Tarda, a les 7: **Concentració de Pubilles** a la Plaça de l'Ajuntament.

A continuació: Al Pavelló Municipal Poliesportiu, **Selecte Ball** en el trans-

curs del qual serà elegida la **Pubilla d'Arenys de Mar 1987**. «Orquestra Ciutat de Terrassa».

Dilluns, dia 13

Tarda, a les 7: al Pavelló Municipal Poliesportiu, **Ball de Jubilats**, amenitzat per l'Orquestra «La Murga».

Entrada gratuïta

COMISSIÓ DE FESTES

Queda reservat el dret de modificar els actes del present programa.

La Riera

vista des del meu angle

A la riera no s'hi pot anar amb presses. Avui m'ha costat d'allò més arribar a casa. A l'anada i a la tornada he passat forçosament, invariablement per la riera. He trobat d'antuvi un amic amb el qual hem encetat una breu, ben sucosa conversa. Després, més enllà, un matrimoni conegut m'ha parlat d'un assumpte força interessant. També, fent via, he saludat altra gent.

Això m'ha succeït avui. Semblantment em passa sovint, sobretot ara, al bon temps. És evident: a la riera no s'hi pot anar amb presses. No és cert que a Arenys, sempre «anem a la riera», o bé «tornem de la riera»?

Parlem doncs, si us plau, d'aquest tema. Fem-ho pausadament, a plaret, riera amunt, riera avall.

Prou sabem que totes les rieres són una miniatura de riu. La nostra recull les aigües pluvials de la conca del Collsacreu i el Montalt, passa per Arenys de Munt, d'on procedim, per buidar-se cuita-corrents a l'amplitud mediterrània. La toponímia la batejà,

anys enllà, com la riera de Sobirans. A Arenys de Mar, abans en dèiem, escuetament la Riera. Després es convertí en Rambla, nom més pompós. Ara, modestament, en tornem a dir, del primer tram, Riera del Bisbe Pol, i del segon Riera del Pare Fita, l'un i l'altre, arenyencs il·lustres.

Areny, sorral. D'inici hortes a banda i banda. Quan Arenys creix i per la por a les rierades, ja s'atreveixen a construir ran del llit de les aigües. Sempre sorra i pols a desdir. Més tard es forma, a poc a poc, la riera dels edificis sobressortints: la vella Església, absorbida per l'Església nova de l'esvelt campanar i l'original comunidor; l'antic hostel convertit en Casa de la Vila; can Ramis i casa Milans; l'imponent Xifré, i ja quasi fora poble l'Asil i la Presentació, i més avall la plaça del Mercat i la fàbrica del Calisay. I les placetes de l'Església i de la Vila, com escaients afegitons.

Podríem parlar i doldre'ns dels desapareguts locals públics, el Cine Doré i la Sala Mercè.

Però l'apoteosi de la riera són les rierades. El gran espectacle. El màxim i temut protagonista. Afortunadament les rierades d'ara són una lleu aproximació a les d'anys enrera, quan la riera no estava pavimentada. La fressa, les onades o bots, els remolins i la fúria de l'aigua quantiosa i embogida que al xocar amb els arbres, aixecava unes imponents pal-

meres que arribaven fins als balcons i «s'ho enduien tot...».

Quan plovia poc, les passerres feien de bon passar. Recordem els ponts de fusta i el pont de pedra construïts al Través, ran de mar, prop de l'altre pont del ferrocarril. Ara, segurament hom parlaria del qüestionat «Terradet», i del pont polèmic de dalt de la vila.

Quan passegem per la riera sembla talment que els arbres centenaris—els plataners—ens donin escorta. Són un element ornamental d'innegable bellesa. Quan el fullatge és abundant fan de parasol protector. A la tardor els ocres dibuixen en l'ambient un punt de melangia, mentre les fulles seques mogudes a mercè del vent corren enjogassades. El paisatge de la riera és canviant, amb un ull obert a la muntanya i l'altre al mar.

Encara la riera és molt més. A la meva lletania laudatòria s'hi pot llegir: cordó umbilical dels dos Arenys, el d'amunt i el de mar. Columna vertebral, eix bàsic, ratlla divisòria de l'Arenys de llevant del de ponent. Batec cordial i rovell de l'ou de la vila. Espai nuclear de la «petita pàtria». Degana dels rials sinerencs. Centre comercial i importantíssim mercat

dels dissabtes. Empori dels banquers. Fòrum polític i àmbit apropiat per a practicar-hi el tan necessari com imprescindible diàleg. Espai per al lleure, per passejar, per a prendre assossegadament la fresca. Lloc adient per instal·lar-hi el firal. Abans el recorregut obligat de les processons; ara el paratge apropiat per a les festes populars. Va ser el primer camp de futbol local, on adés s'hi plantava l'envelat de la festa major. Indret característic de la comarca.

Resumint: la riera és patrimoni col·lectiu dels vilatans arenyencs. Dels que hi viuen i dels que no hi vivim. Per això, valga'ns Déu!, cal defensar-la, protegir-la, mimar-la.

Val a dir, així mateix, que la història de la riera és gairebé el calc mil·limètric de la història d'Arenys, que m'agradaria de veure ben aviat publicada.

Finalment. Vull excusar-me: potser em miro la riera amb ulls de plata i ulleres d'augment. Vull justificar-me. Feu-vos càrrec que vaig néixer i créixer a la riera. Els meus pares també. Els meus avis, el patern era un actiu industrial fideuer; l'altre, el matern, un acreditat pastisser, ambdós amb establiment obert a la riera. Això us farà comprensible l'entusiasme dels meus càlids elogis.

JOSEP MONTMANY I VIDAL

La foto més antiga d'Arenys, del 1865. Pel damunt de les teulades de les cases de la Riera – a l'extrem dret, can Montmany –, encara sense les voravies ni evidentment, els plàtans, sobresurten els pals d'un bergantí en construcció. (Centre superior de la foto). Les drassanes, com es veu clarament per la situació dels pals, estaven situades en els terrenys de l'actual quarter de la guàrdia civil.

Perspectiva de la Riera, el 1900. La foto més lírica, amb aparença de «gran angular». Arbres, acàcies?, a la plaça de la Vila. Fanals similars als recentment col·locats. Pas empedrat al Través. Hi ha gairebé visual, un silenci expectant a la oberta via arenyenca. És una matinada primaveral? Brotada inicial dels plàtans, amb una alçària de branques esveltes, elegants, presagiadora d'una ombra protectora per a l'imminent estiu.

L'alt brancatge de la foto anterior, permetia que, a l'estiu el fullatge cobris tota la part central de la Riera, com es veu en la foto de 1915. S'aprecia molt bé el llit de sorra, i la carretera a Arenys de Munt i a Sant Celoni, sembla encara sense asfaltar. 1915.

El mercat a la Riera el 1920. És un dia assolellat d'hivern: el sol, baix, -la foto es gairebé un contra-llum- produeix unes ombres allargassades de les persones de la vorera, encara sense les lloses de pedra, i destaca les marques de les petjades sobre la sorra de la Riera. Els carruatges, parats -que no aparcats-, esperen la tornada de l'amo, que ha baixat la verdura de l'hort per a la seva venda, o del que ha vingut amb tartana a comprar-se una gorra, una faixa o bé, simplement a fer petar la xerrada.

Un altre aspecte del mercat exterior. Les pageses, assegudes en cadires baixes de valca, ofereixen la seva mercaderia—cols, enciams, mongetes—i també la seva conversa. Els homes, agrupats, apart, parlen de les seves coses. 1930.

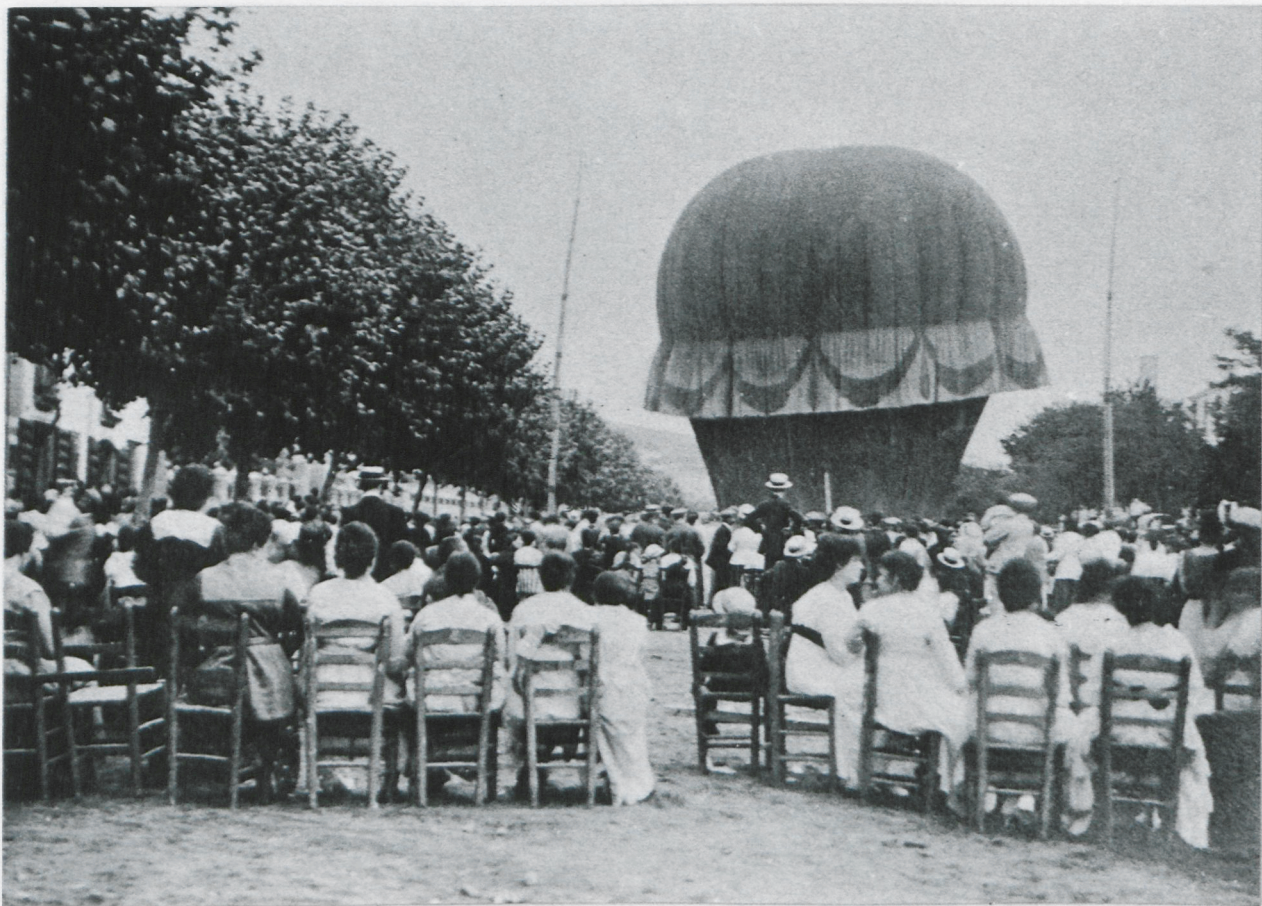
El mercat del peix, a la confluència del Rial amb la Riera, El peix ha arribat recentment pescat, a l'art i al palangre, i és ofert a ple sol al mig de la Riera. 1916.

A la Riera es produeixen els màxims aconteixements de la vida arenyenca. Inici de les obres del port, la punta vella que va arrencar de les roques del Portinyol. Benedicció de la primera vagoneta que baixava les pedres, el 1925. Mn. Rigau, rector de la Parròquia. amb roquet durant la cerimònia.

El cafè de can «Milio» el 1925 un dia de festa. Gent endiumenjada constitueixen l'espectacle que el fotògraf enregistra, a la vegada que aquest rep també totes les mirades, obviament complagudes, de tota la concurrència.

Una elevació de globus, un altre espectacle màxim que té lloc a la part alta, davant dels antics Seràfics, a l'indret on avui hi ha el Calisay.

La més recent de les fotos, del 1958. La processó del Divendres Sant, transcorre, inevitablement per la Riera. Les vestes, els ciris-o les atxes-estan tant lluny en el record dels arenenyencs actuals, com els pals del bergantí de la foto més antiga. La Riera ja és encimentada,

*Foto més antiga
Selecció de Salvador Ferrer*

*Foto de fotos de la Riera per Antoni
Bellausa, Regidor de Cultura en funcions*

L'espectacle per excel·lència de la Riera: la rierada. Sobretot en la confluència Riera / rial. Aquesta rierada del 1934, va pujar evidentment, perillosament, sobre la vorera.

El ferm de sorra de la Riera, produïa els espectaculars «bots» que, en la foto del 1931, presa davant de l'Ajuntament, cobriran inexorablement el carril del tren de vagonetes pel transport de pedres pel port.

*Fotos procedents de l'Arxiu Històric Fidel Fita.
Selecció de Salvador Torrents.*

*Peus de fotos de la Riera, per Antoni
Badosa, Regidor de Cultura en funcions.*

L'envelat està coordinat per la Comissió de la Festa Major 1987, constituïda en Sessió de la Comissió de Govern de l'Ajuntament, i queda composta per les següents persones:

SANTIAGO FONTBONA, en representació de l'Agrupament Escolta Flos i Calcat.

JOSEP ORIOL FERRAN, per Ràdio Arenys.

JOSEP LÓPEZ, per la Societat Coral L'Esperança.

MIQUEL LLODRÀ, per l'Ateneu Arenyenc.

GABRIEL LLEÓ, per la Societat Cultural i Recreativa Gran Casino.

ANTONI PARDO, per la Germandat de Sant Roc.

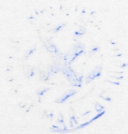
LLUÍS RUBIO, lampista municipal.

SALVADOR PLANELLS, per l'Unió de Botiguers i Comerciants.

FRANCESC FERRON, Regidor d'Hisenda Municipal.

ANTONI BADOSA, Regidor de Cultura.

PERE RIERA.

IMPREMTA SANTA MARIA
Arenys de Mar